

T Ohlin/mm

Informationsverket?

I Dagens Industri av den 9 februari i år kan man läsa om Televerkets planer för det sk papperslösa kontoret. I ett flertal sammanhang har därmed på senare tid Televerkets expansionstankar apostroferats. Det ger anledning till någon eftertanke.

Vi är uppenbarligen med god fart på väg från industrisamhället till ett mer kunskapsintensivt samhälle. Mätningar av informationssektorns omfång i USA visar redan på 30-50 % av BNP, beroende på hur man mäter. I Europa arbetar OECD på liknande mätningar, med aktivt svenskt deltagande.

Hur kommer balansen mellan producent och konsument att se ut i informationssamhället, vad gäller tjänster med data- och kommunikationsutrustning? Inriktningen måste vara åt en fungerande marknadsekonomi. Det innebär ett fritt flöde av information, reglerat enbart i undantagsfall. Konsumenten ska kunna välja mellan många olika informationskällor, som balanserar varandra så väl som möjligt.

En begränsning som vi måste acceptera rör handel med persondata i individuellt ogynnsamma situationer. Den omarbetning av datalagen som är på gång, kommer att precisera dessa situationer.

Även social och ekonomisk integritet behöver bevakas, för institutioner och företag m.m.

En annan känslig begränsning i informationssamhället rör förmedlarens ansvar. Den slussfunktion som dagens massmedier utövar, kommer att bli föremål för ökad uppmärksamhet när de nya elektroniska medierna kommer. Teledata/Viewdata är det viktigaste här. Sådan tvåvägskommunikation ökar konsumentens makt. I alla händelser

blir det fråga om en hälsosamt ökad konkurrens i den totala "etern".

På några områden ser vi informationssamhället dirket om knuten. System för banktransaktioner, kassasystem i diversehandeln och elektroniska meddelandesystem utgör tre viktiga tillämpningar för 1980-talet, som väntas expandera särskilt snabbt.

Det framtida kontoret nämns ofta i dessa sammanhang. Man talar om ett kontor nära nog helt utan papper, där elektronik och datorer sköter det mesta: arkivering, brev, register, almanackor, artikelmaterial m.m. Dagens rutinuppgifter tas över av tekniken och vi får mindre hierarkiska och stela ansvarssystem på arbetsplatserna. Skrivautomaten har skrivit ut standardbrevet redan innan vi hunnit börja fundera över vem vi ska delegera utskriftsjobbet till. Men vem ska bygga och leverera kontorsystemen? Vi måste bevaka dessa datasystems integritet, så att de inte tidigt enleveras av någon ensidig men kraftfull intressent.

Kontorstjänsterna blir potentiellt allt viktigare. Dessa datasystem blir för affärsliv och förvaltning så integrerade med organisationens inre och yttre liv att maximal uppmärksamhet på leverantörsfrågan behövs. Televerket har hanterat sitt telefonmonopol med den äran. Tydligen är man därifrån på väg att på sikt lansera mer kompletta kontorstelesystem, med telelinjer, koncentratorer, terminaler, Viewdatamöjlighet, elektronisk post, registerservice m m, som komplement till förhållandevis raffinerade telefontjänster.

Två effekter kan detta få. För det första, erfarenheten visar hur svårt det är att strikt dra gränsen mellan teknisk kommunikation och informationsinnehåll. I de allt mer raffinerade telesystemen finns stundom praktiska restriktioner för de budskap som förmedlas:

Meddelandetyper, grafisk utformning, tabeller, uttrycksformer, periodicitet m m kan beröras. Och systemsäkerhet inte minst. Vill vi ha ett enhanda ansvar för dessa viktiga ting? Nog blir en stark koncentration på systemleverantörssidan riskabel i detta perspektiv?

För det andra, Televerkets marknadsförsprång via ansvaret för telefon och publikt datanät m m kan göra livet surt för systemkonkurrenter. Det är lätt att bygga vidare, men svårt att komma igång. Exemplet med den s k TV-fonen för döva antyder nyligen hur en redan stark position kan påverka marknaden på ett för konkurrenterna ogynnsamt sätt.

Vi bör eftersträva en fungerande markandsbalans för de framtida telesystemen, med en god chans för konsumenterna att kunna välja mellan ett flertal producenter av utrustning och tjänster.